ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 1ης Αυγούστου 2025*

«Προδικαστική παραπομπή – Τελωνειακή ένωση – Επιστροφή ως αχρεωστήτως εισπραχθέντων ή διαγραφή χρέους εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών – Κανονισμός (ΕΟΚ) 1430/79 – Τελωνειακοί δασμοί εισπραχθέντες κατά παραβίαση του δικαίου της Ένωσης – Άρθρο 2, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο – Προϋποθέσεις της αυτεπάγγελτης επιστροφής – Διαπίστωση του αχρεώστητου της είσπραξης των τελωνειακών δασμών πριν από την εκπνοή προθεσμίας τριών ετών υπολογιζόμενης από την ημερομηνία βεβαίωσης του χρέους των εν λόγω δασμών – Διαπίστωση η οποία προϋποθέτει τη γνώση, εκ μέρους των εθνικών τελωνειακών αρχών, της ταυτότητας των οικείων οικονομικών φορέων καθώς και του ποσού που πρέπει να επιστραφεί σε έκαστο εξ αυτών – Υποχρέωση των εν λόγω αρχών να λάβουν τα αναγκαία και κατάλληλα μέτρα για την απόκτηση των απαραίτητων πληροφοριών προκειμένου να προβούν σε τέτοιου είδους επιστροφή»

Στην υπόθεση C-206/24,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, Γαλλία) με απόφαση της 13ης Μαρτίου 2024, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 14 Μαρτίου 2024, στο πλαίσιο της δίκης

YX,

Logística i Gestió Caves Andorranes i Vidal SA

κατά

Ministre de l'Économie, des Finances et de la Relance,

Directeur général des douanes et droits indirects,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. L. Arastey Sahún (εισηγήτρια), πρόεδρο τμήματος, Δ. Γρατσία, E. Regan, J. Passer και B. Smulders, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: R. Norkus

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις P. Chansou και B. Travard,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις A. Demeneix και B. Eggers,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 6ης Μαρτίου 2025,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 2, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1430/79 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουλίου 1979, περί της επιστροφής ως αχρεωστήτως εισπραχθέντων ή της διαγραφής χρέους εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/015, σ. 162), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3069/86 του Συμβουλίου, της 7ης Οκτωβρίου 1986 (ΕΕ 1986, L 286, σ. 1) (στο εξής: κανονισμός 1430/79), και του άρθρου 236, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2913/92 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 1992, περί θεσπίσεως κοινοτικού τελωνειακού κώδικα (ΕΕ 1992, L 302, σ. 1, στο εξής: κοινοτικός τελωνειακός κώδικας).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, των YX και Logística i Gestió Caves Andorranes i Vidal SA (στο εξής: Caves Andorranes), εταιρία ανδορανού δικαίου, και, αφετέρου, του ministre de l'Économie, des Finances et de la Relance (Υπουργού Οικονομίας, Οικονομικών και Ανάκαμψης, Γαλλία) καθώς και του directeur général des douanes et droits indirects (γενικού διευθυντή τελωνείων και έμμεσων φόρων, Γαλλία) σχετικά με την αυτεπάγγελτη επιστροφή αχρεωστήτως εισπραχθέντων τελωνειακών δασμών για εισαγωγές εμπορευμάτων προελεύσεως τρίτων χωρών με προορισμό την Ανδόρα.

Το νομικό πλαίσιο

Ο κανονισμός 1430/79

3 Το άρθρο 1 του κανονισμού 1430/79 προέβλεπε τα εξής:

«1. Ο παρών κανονισμός καθορίζει τους όρους βάσει των οποίων οι αρμόδιες αρχές επιστρέφουν ως αχρεωστήτως εισπραχθέντες ή προβαίνουν στη διαγραφή χρέους εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών.

2. Κατά την έννοια του παρόντος κανονισμού νοούνται με τον όρο:

[…]

ε) "βεβαίωση χρέους", η πράξη της διοικήσεως με την οποία προσδιορίζεται προσηκόντως το ποσό των εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών που πρέπει να εισπραχθεί από τις αρμόδιες αρχές·

[…].»

4 Το άρθρο 2 του κανονισμού όριζε τα ακόλουθα:

«1. Επιτρέπεται η επιστροφή ως αχρεωστήτως εισπραχθέντων ή η διαγραφή χρέους εισαγωγικών δασμών, καθ' ο μέτρο κρίνεται ικανοποιητικό από τις αρμόδιες αρχές ότι το βεβαιωθέν ποσό των δασμών:

– αναφέρεται σε εμπορεύματα για τα οποία δεν γεννήθηκε καμία τελωνειακή οφειλή ή για τα οποία η τελωνειακή οφειλή απεσβέσθη κατά άλλο τρόπο πλην της πληρωμής ή της διαγραφής του ποσού αυτής,

– είναι ανώτερο, ανεξαρτήτως λόγου, από εκείνο που νομίμως έπρεπε να εισπραχθεί.

2. Η επιστροφή ως αχρεωστήτως εισπραχθέντων ή η διαγραφή χρέους εισαγωγικών δασμών για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στην παράγραφο 1 εγκρίνεται κατόπιν υποβολής αιτήσεως στο αρμόδιο τελωνείο προ της εκπνοής προθεσμίας τριών ετών, που υπολογίζεται από την ημερομηνία βεβαιώσεως του χρέους των εν λόγω δασμών από την επιφορτισμένη για την είσπραξή τους αρχή.

Η προθεσμία αυτή δεν επιδέχεται καμία παράταση, εκτός εάν ο ενδιαφερόμενος αποδείξει ότι δεν μπόρεσε να καταθέσει την αίτησή του μέσα στην εν λόγω προθεσμία λόγω τυχαίου γεγονότος ή ανωτέρας βίας.

Οι αρμόδιες αρχές προβαίνουν αυτεπαγγέλτως στην επιστροφή ως αχρεωστήτως εισπραχθέντων ή στη διαγραφή χρέους, όταν μόνες τους διαπιστώνουν, μέσα στην προθεσμία αυτή, την ύπαρξη μιας οιασδήποτε από τις καταστάσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1.»

5 Το άρθρο 15, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού είχε ως ακολούθως:

«Η επιστροφή ως αχρεωστήτως εισπραχθέντων ή η διαγραφή χρέους εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών παρέχεται μόνο σ' αυτό το ίδιο το πρόσωπο που κατέβαλε τους δασμούς αυτούς ή που υποχρεούται στην καταβολή ή σε πρόσωπα που υπεισήλθαν στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις αυτού.»

6 Ο κανονισμός 1430/79 καταργήθηκε με το άρθρο 251 του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα.

Ο κοινοτικός τελωνειακός κώδικας

7 Το άρθρο 236 του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα όριζε τα εξής:

«1. Η επιστροφή ή η διαγραφή εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών πραγματοποιείται εφόσον αποδεικνύεται ότι κατά τη στιγμή της πληρωμής τους το ποσό τους δεν οφειλόταν νομίμως ή ότι το ποσό βεβαιώθηκε κατά παράβαση του άρθρου 220 παράγραφος 2.

Η διαγραφή εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών πραγματοποιείται εφόσον αποδεικνύεται ότι κατά τη στιγμή της βεβαίωσής τους το ποσό τους δεν οφειλόταν νομίμως ή ότι το ποσό βεβαιώθηκε κατά παράβαση του άρθρου 220 παράγραφος 2.

Δεν χορηγείται επιστροφή ή διαγραφή δασμών, όταν τα γεγονότα που οδήγησαν στην πληρωμή ή τη βεβαίωση ποσού το οποίο δεν οφειλόταν νομίμως προκύπτουν από δόλιο τέχνασμα του ενδιαφερομένου.

2. Η επιστροφή ή η διαγραφή εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών παραχωρείται κατόπιν υποβολής αιτήσεως στο αρμόδιο τελωνείο πριν από την εκπνοή προθεσμίας τριών ετών από την ημερομηνία της γνωστοποίησης των εν λόγω δασμών στον οφειλέτη.

Η προθεσμία αυτή παρατείνεται αν ο ενδιαφερόμενος αποδείξει ότι δεν κατέθεσε την αίτησή του μέσα στην προθεσμία αυτή λόγω τυχαίου γεγονότος ή ανωτέρας βίας.

Οι τελωνειακές αρχές προβαίνουν αυτεπαγγέλτως στην επιστροφή ή τη διαγραφή δασμών όταν οι ίδιες διαπιστώνουν, μέσα στην προθεσμία αυτή, την ύπαρξη μιας από τις καταστάσεις που περιγράφονται στην παράγραφο 1, πρώτο και δεύτερο εδάφιο.»

8 Σύμφωνα με το άρθρο 253, δεύτερο εδάφιο, του εν λόγω κώδικα, αυτός άρχισε να εφαρμόζεται από την 1η Ιανουαρίου 1994.

9 Ο ως άνω κώδικας καταργήθηκε με το άρθρο 186 του κανονισμού (ΕΚ) 450/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τη θέσπιση του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα (εκσυγχρονισμένος τελωνειακός κώδικας) (ΕΕ 2008, L 145, σ. 1), ο οποίος, με τη σειρά του, καταργήθηκε με το άρθρο 286 του κανονισμού (ΕΕ) 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Οκτωβρίου 2013, για τη θέσπιση του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα (ΕΕ 2013, L 269, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ 2016, L 267, σ. 2).

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

10 Μεταξύ των ετών 1988 και 1991, εταιρίες ανδορανού δικαίου εισήγαγαν στην Ανδόρα, μέσω της εταιρίας Ysal, εκτελωνιστή εγκατεστημένου στη Γαλλία, εμπορεύματα προερχόμενα, μεταξύ άλλων, από τρίτες χώρες. Για τις εισαγωγές αυτές καταβλήθηκαν τελωνειακοί δασμοί στη Γαλλία. Ειδικότερα, κατά την εποχή εκείνη, οι γαλλικές τελωνειακές αρχές απαιτούσαν τα προερχόμενα από τρίτες χώρες εμπορεύματα με προορισμό την Ανδόρα να τίθενται σε ελεύθερη κυκλοφορία όταν διέρχονται από το γαλλικό έδαφος.

11 Στις 23 Ιανουαρίου 1991 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε την αιτιολογημένη γνώμη COM(90) 2042 τελικό, με την οποία, αφενός μεν, διαπίστωσε ότι η Γαλλική Δημοκρατία, προβλέποντας την εν λόγω απαίτηση περί θέσεως σε ελεύθερη κυκλοφορία, είχε παραβεί τις υποχρεώσεις που υπείχε βάσει ορισμένων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, αφετέρου δε, κάλεσε το εν λόγω κράτος μέλος να λάβει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθεί με την εν λόγω αιτιολογημένη γνώμη εντός προθεσμίας 30 ημερών.

12 Από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι στις 27 Μαρτίου 1991 οι γαλλικές αρχές γνωστοποίησαν στην Επιτροπή ότι είχαν αποφασίσει να ανταποκριθούν θετικά στο αίτημά της καταργώντας την εν λόγω απαίτηση περί θέσεως σε ελεύθερη κυκλοφορία, όπερ και έπραξαν διά ανακοίνωσης του ministère de l'Économie, des Finances et du Budget (Υπουργείου Οικονομίας, Οικονομικών και Προϋπολογισμού, Γαλλία) προς τους εισαγωγείς και τους εξαγωγείς, η οποία δημοσιεύθηκε στη *Journal officiel de la République française* στις 6 Ιουνίου 1991.

13 Στις 20 Μαΐου 2008 η Ysal άσκησε ενώπιον γαλλικού πρωτοδικείου αγωγή κατά της γαλλικής τελωνειακής αρχής με αίτημα την επιστροφή των τελωνειακών δασμών που η αρχή αυτή είχε αχρεωστήτως εισπράξει για εισαγωγές εμπορευμάτων από τρίτες χώρες με προορισμό την Ανδόρα μεταξύ των ετών 1988 και 1991 (στο εξής: επίμαχοι τελωνειακοί δασμοί).

14 Με απόφαση της 15ης Ιουνίου 2010, το εν λόγω πρωτοδικείο απέρριψε την αγωγή της Ysal ως απαράδεκτη λόγω έλλειψης ενεργητικής νομιμοποίησης και εννόμου συμφέροντος. Η απόφαση αυτή επικυρώθηκε κατ' έφεση στις 13 Δεκεμβρίου 2011.

15 Με απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2014, το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, Γαλλία) απέρριψε την αναίρεση που άσκησε η Ysal κατά της απόφασης επί της έφεσης. Από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) επισήμανε, στην προμνησθείσα απόφαση, μεταξύ άλλων, ότι οι Ανδορανοί εισαγωγείς είχαν επιστρέψει στην Ysal τους επίμαχους τελωνειακούς δασμούς τους οποίους εκείνη είχε καταβάλει για λογαριασμό τους και ότι, συνεπώς, μόνον οι εν λόγω εισαγωγείς νομιμοποιούνταν ενεργητικά για την προβολή των σχετικών αξιώσεων και είχαν έννομο συμφέρον προς τούτο.

16 Στις 16 Ιουλίου 2015 οι εν λόγω εισαγωγείς, στα δικαιώματα των οποίων υπεισέρχονται οι Caves Andorranes και YX, άσκησαν αγωγή κατά της γαλλικής τελωνειακής αρχής ενώπιον του tribunal de grande instance de Toulouse (πολυμελούς πρωτοδικείου Τουλούζης, Γαλλία), με αίτημα την καταβολή ποσού αντιστοιχούντος στους αχρεωστήτως εισπραχθέντες από την εν λόγω αρχή επίμαχους τελωνειακούς δασμούς. Με απόφαση της 4ης Ιουλίου 2017, το δικαστήριο αυτό απέρριψε την αγωγή.

17 Με απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 2020, το cour d'appel de Toulouse (εφετείο Τουλούζης, Γαλλία) επικύρωσε την πρωτόδικη απόφαση. Συναφώς, το εφετείο δέχθηκε ότι η γαλλική τελωνειακή αρχή, προκειμένου να προβεί στην αυτεπάγγελτη επιστροφή των επίμαχων τελωνειακών δασμών βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 2, του κανονισμού 1430/79 και του άρθρου 236, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα, έπρεπε να διαθέτει τα αναγκαία στοιχεία για τον προσδιορισμό τόσο του ποσού των προς επιστροφή δασμών όσο και της ταυτότητας εκάστου υποχρέου, και τούτο χωρίς να πρέπει να διενεργήσει δυσανάλογες έρευνες.

18 Κατά της αποφάσεως αυτής, οι Caves Andorranes και YX άσκησαν αναίρεση ενώπιον του Cour de cassation (Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου, προς στήριξη της οποίας ισχυρίζονται, κατ' ουσίαν, ότι το cour d'appel de Toulouse (εφετείο Τουλούζης), με την από 10 Φεβρουαρίου 2020 απόφασή του, παρέβη το άρθρο 2, παράγραφος 2, του κανονισμού 1430/79. Κατά την άποψή τους, η προβλεπόμενη στη διάταξη αυτή υποχρέωση αυτεπάγγελτης επιστροφής υπόκειται αποκλειστικώς και μόνο στην τήρηση προθεσμίας τριών ετών από την ημερομηνία γνωστοποίησης των τελωνειακών δασμών στον οφειλέτη. Αντιθέτως, η εν λόγω διάταξη δεν προβλέπει ότι οι τελωνειακές αρχές πρέπει να έχουν στη διάθεσή τους τα στοιχεία που απαιτούνται για τον προσδιορισμό τόσο του ποσού των προς επιστροφή δασμών όσο και της ταυτότητας εκάστου υποχρέου. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς τους, το cour d'appel de Toulouse (εφετείο Τουλούζης), πράττοντας κατ' αυτόν τον τρόπο, αξίωσε για την εφαρμογή της ως άνω διατάξεως μια πρόσθετη προϋπόθεση την οποία αυτή δεν προβλέπει.

19 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η γαλλική τελωνειακή αρχή υποστηρίζει ότι δεν δύναται να επιστρέψει αυτεπαγγέλτως τους επίμαχους τελωνειακούς δασμούς παρά μόνον εάν έχει στη διάθεσή της όλα τα στοιχεία βάσει των οποίων είναι σε θέση να διαπιστώσει ότι οι δασμοί αυτοί

εισπράχθηκαν αχρεωστήτως και ότι πρέπει να επιστραφούν. Δεν είναι δε δυνατόν να απαιτείται από την τελωνειακή αρχή να διενεργήσει ενδελεχείς έρευνες για τον προσδιορισμό του ποσού των δασμών που πρέπει να επιστραφούν σε καθέναν από τους θιγόμενους οικονομικούς φορείς.

20 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, επομένως, εάν το άρθρο 2, παράγραφος 2, του κανονισμού 1430/79 και το άρθρο 236, παράγραφος 2, του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα έχουν την έννοια ότι η αρμόδια εθνική αρχή υποχρεούται να προβεί αυτεπαγγέλτως στην επιστροφή των αχρεωστήτως εισπραχθέντων τελωνειακών δασμών μόνον εάν διαθέτει, προς τούτο, όλα τα αναγκαία στοιχεία και, σε περίπτωση που δεν τα διαθέτει, εάν δεν απαιτείται από αυτήν να διενεργήσει δυσανάλογες έρευνες.

21 Κατά το αιτούν δικαστήριο, εγείρεται επίσης το ζήτημα αν η αυτεπάγγελτη επιστροφή εκ μέρους εθνικής τελωνειακής αρχής μπορεί να πραγματοποιηθεί μετά την παρέλευση προθεσμίας τριών ετών από την ημερομηνία γνωστοποίησης των δασμών στον οφειλέτη. Υπό το πρίσμα της αποφάσεως της 14ης Ιουνίου 2012, CIVAD (C-533/10, EU:C:2012:347), στη σκέψη 21 της οποίας το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 236, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα προβλέπει χρονικό όριο τριών ετών για την επιστροφή των μη νομίμως οφειλόμενων τελωνειακών δασμών, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται εάν το άρθρο 2, παράγραφος 2, του κανονισμού 1430/79 έχει την έννοια ότι οι αρμόδιες αρχές δεν δύνανται πλέον, μετά την παρέλευση της προθεσμίας αυτής, να προβούν αυτεπαγγέλτως στην επιστροφή, τούτο δε ακόμη και αν αποδεικνύεται ότι διαπίστωσαν, μέσα στην εν λόγω προθεσμία, ότι οι δασμοί αυτοί δεν οφείλονταν νομίμως.

22 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει να γίνει δεκτό ότι το άρθρο 2, παράγραφος 2, του [κανονισμού 1430/79], του οποίου το περιεχόμενο επαναλαμβάνεται στο άρθρο 236, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, του [κοινοτικού τελωνειακού κώδικα], έχει την έννοια ότι οι αχρεωστήτως εισπραχθέντες από τελωνειακή αρχή τελωνειακοί δασμοί επιστρέφονται αυτεπαγγέλτως μόνον εντός προθεσμίας τριών ετών, η οποία υπολογίζεται από την ημερομηνία βεβαιώσεως της οφειλής εκ μέρους της αρμόδιας για την είσπραξη των δασμών αρχής, ή ότι η τελωνειακή αρχή πρέπει να είναι σε θέση να διαπιστώσει, εντός τριών ετών από την επέλευση του γενεσιουργού της οφειλής γεγονότος, ότι οι δασμοί δεν οφείλονταν;

2) Πρέπει να γίνει δεκτό ότι το άρθρο 2, παράγραφος 2, του [κανονισμού 1430/79], του οποίου το περιεχόμενο επαναλαμβάνεται στο άρθρο 236, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, του [κοινοτικού τελωνειακού κώδικα], έχει την έννοια ότι η αυτεπάγγελτη επιστροφή τελωνειακών δασμών που εισπράχθηκαν αχρεωστήτως από την τελωνειακή αρχή τελεί υπό την προϋπόθεση να γνωρίζει η αρχή αυτή την ταυτότητα των συγκεκριμένων οικονομικών φορέων καθώς και τα ποσά που πρέπει να επιστραφούν σε καθέναν εξ αυτών, χωρίς να απαιτούνται ενδελεχείς ή δυσανάλογες έρευνες εκ μέρους της τελωνειακής αρχής;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

23 Προκαταρκτικώς, επισημαίνεται ότι, λαμβανομένης υπόψη της ημερομηνίας κατά την οποία υποστηρίζεται ότι γεννήθηκε το δικαίωμα σε αυτεπάγγελτη επιστροφή των επίμαχων τελωνειακών δασμών, εφαρμογή στη διαφορά της κύριας δίκης έχουν μόνον οι διατάξεις του κανονισμού 1430/79.

24 Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, με τα δύο ερωτήματά του, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί εάν το άρθρο 2, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 1430/79 έχει την έννοια ότι η ύπαρξη υποχρέωσης για αυτεπάγγελτη επιστροφή τελωνειακών δασμών εκ μέρους εθνικής τελωνειακής αρχής τελεί υπό την προϋπόθεση, αφενός, να έχει διαπιστώσει η εν λόγω αρχή από μόνη της, πριν από την εκπνοή προθεσμίας τριών ετών υπολογιζόμενης από την ημερομηνία βεβαιώσεως του χρέους των εν λόγω δασμών, ότι αυτοί εισπράχθηκαν αχρεωστήτως και, αφετέρου, να γνωρίζει η ίδια αρχή την ταυτότητα των οικείων οικονομικών φορέων καθώς και το ποσό που πρέπει να επιστραφεί σε έκαστο εξ αυτών. Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς τα μέτρα τα οποία οφείλει, ενδεχομένως, να λάβει η εν λόγω αρχή προκειμένου να αποκτήσει τις ανωτέρω πληροφορίες.

25 Από το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 1430/79 προκύπτει, μεταξύ άλλων, ότι επιτρέπεται η επιστροφή τελωνειακών δασμών, καθ' ο μέτρο οι αρμόδιες αρχές διαπιστώνουν ότι το βεβαιωθέν ποσό των δασμών αναφέρεται σε εμπορεύματα για τα οποία δεν γεννήθηκε καμιά τελωνειακή οφειλή ή είναι ανώτερο από εκείνο που νομίμως έπρεπε να εισπραχθεί.

26 Το άρθρο 2, παράγραφος 2, του ως άνω κανονισμού προβλέπει δύο διαφορετικούς τρόπους πραγματοποίησης τέτοιου είδους επιστροφής, ήτοι είτε κατόπιν αιτήσεως είτε αυτεπαγγέλτως (πρβλ. απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2017, Aqua Pro, C-407/16, EU:C:2017:817, σκέψη 41).

27 Συνακόλουθα, πρώτον, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 1430/79, η επιστροφή εγκρίνεται κατόπιν υποβολής αιτήσεως στο αρμόδιο τελωνείο προ της εκπνοής προθεσμίας τριών ετών που υπολογίζεται από την ημερομηνία βεβαιώσεως του χρέους των εν λόγω δασμών. Δεύτερον, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, του εν λόγω κανονισμού, οι αρμόδιες αρχές προβαίνουν αυτεπαγγέλτως στην επιστροφή όταν μόνες τους διαπιστώνουν, μέσα στην προθεσμία αυτή, την ύπαρξη μίας από τις καταστάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, αυτού.

28 Λαμβανομένων υπόψη των καταστάσεων που περιγράφονται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 1430/79, εξ αυτών προκύπτει ότι οι εν λόγω αρχές προβαίνουν αυτεπαγγέλτως στην επιστροφή τελωνειακών δασμών όταν από μόνες τους διαπιστώνουν, μέσα στην προθεσμία αυτή, ότι αυτοί εισπράχθηκαν αχρεωστήτως, ήτοι όταν, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, αυτού, οι αρμόδιες αρχές διαπιστώνουν ότι το βεβαιωθέν ποσό των δασμών αναφέρεται σε εμπορεύματα για τα οποία δεν γεννήθηκε καμιά τελωνειακή οφειλή ή είναι ανώτερο από εκείνο που νομίμως έπρεπε να εισπραχθεί.

29 Συναφώς, το άρθρο 2, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 1430/79, καθόσον προβλέπει με κατηγορηματικό τρόπο ότι οι εθνικές τελωνειακές αρχές «προβαίνουν αυτεπαγγέλτως στην επιστροφή», καθιερώνει υποχρέωση επιστροφής επιβαλλόμενη στις αρχές αυτές χωρίς να χρειάζεται να υποβάλει ο οικείος εισαγωγέας αίτηση προς τούτο.

30 Δεδομένου όμως ότι, στην εν λόγω διάταξη, η φράση «μέσα στην προθεσμία αυτή» προσδιορίζει το ρήμα «διαπιστώνω», αυτή πρέπει να γίνει αντιληπτή υπό την έννοια ότι, για να γεννηθεί η εν λόγω υποχρέωση επιστροφής, η κατά τα ανωτέρω διαπίστωση πρέπει να λάβει χώρα πριν από την εκπνοή της προθεσμίας τριών ετών από την ημερομηνία βεβαίωσης του χρέους των τελωνειακών δασμών. Σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο ε΄, του κανονισμού 1430/79, η ημερομηνία αυτή αντιστοιχεί στην ημερομηνία έκδοσης της πράξης της διοίκησης με την οποία προσδιορίστηκε αρχικώς από τις αρμόδιες αρχές το ποσό των δασμών.

31 Επομένως, πρέπει να θεωρηθεί ότι η ύπαρξη υποχρέωσης για αυτεπάγγελτη επιστροφή τελωνειακών δασμών εκ μέρους εθνικής τελωνειακής αρχής τελεί υπό την προϋπόθεση να έχει διαπιστώσει η εν λόγω αρχή από μόνη της, πριν από την εκπνοή της ως άνω τριετούς προθεσμίας από την ημερομηνία βεβαιώσεως του χρέους των επίμαχων τελωνειακών δασμών, ότι οι εν λόγω δασμοί έχουν εισπραχθεί αχρεωστήτως.

32 Η προμνησθείσα προθεσμία οριοθετεί, ωσαύτως, το χρονικό διάστημα κατά το οποίο οι εθνικές τελωνειακές αρχές οι οποίες από μόνες τους διαπίστωσαν ότι έχουν εισπραχθεί αχρεωστήτως τελωνειακοί δασμοί υποχρεούνται να δρομολογήσουν την αυτεπάγγελτη επιστροφή των εν λόγω δασμών. Αντιθέτως, όπως επισήμανε, κατ’ ουσίαν, ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 46 έως 50 των προτάσεών του, η επιστροφή αυτή καθεαυτήν δεν απαιτείται κατ’ ανάγκην να πραγματοποιηθεί εντός της εν λόγω προθεσμίας και, συνεπώς, μπορεί να γίνει και μετά την παρέλευση της προθεσμίας αυτής.

33 Επιπλέον, στο μέτρο που οι τελωνειακοί δασμοί επιβάλλονται για συγκεκριμένα ποσά, τα οποία καθορίζονται από την εθνική τελωνειακή αρχή βάσει τελωνειακών διασαφήσεων που έχουν υποβληθεί για λογαριασμό συγκεκριμένου προσώπου, η διαπίστωση, εκ μέρους της αρχής αυτής, ότι τέτοιου είδους δασμοί εισπράχθηκαν αχρεωστήτως προϋποθέτει κατ’ ανάγκην τη διαπίστωση ότι πρόσωπο γνωστό στην εν λόγω αρχή κατέβαλε αχρεωστήτως συγκεκριμένο ποσό, το ύψος του οποίου επίσης είναι γνωστό στην ίδια αρχή. Κατά συνέπεια, όταν η εθνική τελωνειακή αρχή διαπιστώνει ότι τελωνειακοί δασμοί εισπράχθηκαν αχρεωστήτως και πρέπει να επιστραφούν, γνωρίζει, κατ’ αρχήν, τόσο το ακριβές ύψος του προς επιστροφή ποσού όσο και την ταυτότητα του προσώπου στο οποίο πρέπει να το επιστρέψει.

34 Πράγματι, η εν λόγω αρχή δεν μπορεί να επικαλεστεί το γεγονός ότι δεν διαθέτει πλέον τις τελωνειακές διασαφήσεις που είχαν υποβάλει οι ενδιαφερόμενοι ή τις ατομικές αποφάσεις που εκδόθηκαν σχετικά με την περίπτωση εκάστου εξ αυτών, προκειμένου να δικαιολογήσει τυχόν παράλειψή της να επιστρέψει στους εν λόγω ενδιαφερομένους τους τελωνειακούς δασμούς σε σχέση με τους οποίους διαπίστωσε, εντός της προβλεπόμενης στο άρθρο 2, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 1430/79 τριετούς προθεσμίας, ότι εισπράχθηκαν αχρεωστήτως, διότι, ενόσω δεν έχει παρέλθει η προθεσμία αυτή, οι τελωνειακές αρχές υποχρεούνται να φυλάσσουν τα έγγραφα και τις πληροφορίες που ενδέχεται να είναι κρίσιμες για ενδεχόμενη επιστροφή των εισπραχθέντων τελωνειακών δασμών.

35 Οι ανωτέρω εκτιμήσεις ισχύουν και στην περίπτωση όπου το αχρεώστητο της εισπράξεως τελωνειακών δασμών ανάγεται σε σφάλμα της εθνικής τελωνειακής αρχής ως προς τη δυνατότητα επιβολής τελωνειακών δασμών επί των εισαγωγών από ή προς συγκεκριμένη τρίτη χώρα. Βεβαίως, ένα τέτοιο σφάλμα μπορεί να αφορά σημαντικό αριθμό οικονομικών φορέων και ατομικών αποφάσεων και, συνεπώς, να απαιτεί, εκ μέρους της τελωνειακής αρχής του οικείου κράτους μέλους, έρευνες σημαντικές από ποσοτικής άποψης για τον προσδιορισμό των προσώπων που δικαιούνται επιστροφής. Εντούτοις, κατά πάγια νομολογία, οι αρχές κράτους μέλους δεν μπορούν να επικαλούνται πρακτικές, διοικητικές ή οικονομικές δυσχέρειες για να

δικαιολογήσουν τη μη τήρηση των υποχρεώσεων που υπέχουν από το δίκαιο της Ένωσης [απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2020, Επιτροπή κατά Βελγίου (Λογιστές), C-384/18, EU:C:2020:124, σκέψη 58 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

36 Είναι αληθές ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, η εθνική τελωνειακή αρχή, προκειμένου να προβεί στην επιστροφή των τελωνειακών δασμών σε σχέση με τους οποίους διαπίστωσε ότι εισπράχθηκαν αχρεωστήτως, μπορεί να χρειάζεται ορισμένες πληροφορίες που δεν βρίσκονται και ούτε μπορούσαν να βρίσκονται στην κατοχή της. Τούτο μπορεί να ισχύει, παραδείγματος χάριν, σε σχέση με την ταυτότητα του προσώπου ή των προσώπων που διαδέχθηκαν το πρόσωπο το οποίο κατέβαλε τους επιστρεπτέους δασμούς, καθόσον, σύμφωνα με το άρθρο 15, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 1430/79, η επιστροφή τελωνειακών δασμών παρέχεται μόνο σ' αυτό το ίδιο το πρόσωπο που κατέβαλε τους δασμούς αυτούς ή στα πρόσωπα που υπεισήλθαν στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του. Τούτο μπορεί επίσης να ισχύει σε σχέση με τα στοιχεία του τραπεζικού λογαριασμού στον οποίο πρέπει να πραγματοποιηθεί η επιστροφή.

37 Ωστόσο, το γεγονός αυτό δεν ασκεί, ενδεχομένως, επιρροή προκειμένου να αποδειχθεί η ύπαρξη υποχρέωσης επιστροφής, δεδομένου ότι η υποχρέωση αυτή γεννάται μόλις η εθνική τελωνειακή αρχή διαπιστώσει, υπό τις προϋποθέσεις που μνημονεύονται στη σκέψη 31 της παρούσας αποφάσεως, το αχρεώστητο της καταβολής τελωνειακών δασμών, αλλά προκειμένου να διαπιστωθεί αν η εν λόγω αρχή, καθυστερώντας να προβεί, πολλώ δε μάλλον παραλείποντας να προβεί στην επιστροφή, παρέβη την υποχρέωσή της να ενεργεί αυτεπαγγέλτως.

38 Ειδικότερα, όταν η εν λόγω τελωνειακή αρχή δεν διαθέτει, χωρίς δική της υπαιτιότητα, τις αναγκαίες πληροφορίες για να προβεί στην επιστροφή αχρεωστήτως εισπραχθέντων τελωνειακών δασμών, όπως οι μνημονευόμενοι στη σκέψη 36 της παρούσας αποφάσεως, οφείλει, προκειμένου να συμμορφωθεί προς την υποχρέωση επιστροφής που απορρέει από το άρθρο 2, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 1430/79, να λάβει τα αναγκαία και κατάλληλα μέτρα ούτως ώστε να αποκτήσει τις πληροφορίες αυτές. Βεβαίως, τα μέτρα αυτά δεν περιλαμβάνουν δυσανάλογες έρευνες, ήτοι έρευνες που θα καθιστούσαν αναγκαία τη χρήση ανθρώπινων και υλικών πόρων που ουδεμία σχέση έχουν με ό,τι μπορεί ευλόγως να αναμένεται από μια επιμελή διοίκηση. Εντούτοις, τυχόν παθητική στάση της τελωνειακής αρχής, με το πρόσχημα ότι δεν διαθέτει τις εν λόγω πληροφορίες, δεν συνάδει ούτε με την προαναφερθείσα υποχρέωση επιστροφής ούτε με τις απαιτήσεις που απορρέουν από το δικαίωμα χρηστής διοικήσεως, δικαίωμα που αποτελεί γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης, η οποία ισχύει ως προς τα κράτη μέλη όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης (πρβλ. απόφαση της 22ας Σεπτεμβρίου 2022, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ., C-159/21, EU:C:2022:708, σκέψη 35 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

39 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται, επομένως, να κρίνει αν μπορεί να θεωρηθεί ότι οι γαλλικές τελωνειακές αρχές είχαν διαπιστώσει από μόνες τους, πριν από την εκπνοή τριετούς προθεσμίας από της βεβαιώσεως του χρέους των επίμαχων τελωνειακών δασμών, ότι οι δασμοί αυτοί εισπράχθηκαν αχρεωστήτως. Ωστόσο, προκειμένου να καθοδηγήσει το αιτούν δικαστήριο κατά την εκτίμηση αυτή, το Δικαστήριο μπορεί να του παράσχει όλα τα σχετικά με το δίκαιο της Ένωσης ερμηνευτικά στοιχεία που θα του ήταν χρήσιμα (απόφαση της 7ης Απριλίου 2022, Berlin Chemie A. Menarini, C-333/20, EU:C:2022:291, σκέψη 46 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

40 Συναφώς, από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι στις 23 Ιανουαρίου 1991 η Επιτροπή απηύθυνε στη Γαλλική Δημοκρατία αιτιολογημένη γνώμη με την οποία υποστήριζε ότι η πρακτική που συνίστατο στο να απαιτείται η καταβολή τελωνειακών δασμών για τα εμπορεύματα προελεύσεως τρίτων χωρών με προορισμό την Ανδόρα ήταν

αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης. Με έγγραφο της 27ης Μαρτίου 1991, οι γαλλικές αρχές απάντησαν στην Επιτροπή ότι είχαν αποφασίσει να ανταποκριθούν θετικά στο αίτημα της Επιτροπής και, λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις συμφωνίας συναφθείσας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της εν λόγω τρίτης χώρας, η οποία επρόκειτο να τεθεί σε εφαρμογή την 1η Ιουλίου 1991, να τροποποιήσουν προορατικά το καθεστώς εξαγωγής γεωργικών προϊόντων προς την Ανδόρα. Με την από 6 Ιουνίου 1991 υπουργική ανακοίνωση, οι γαλλικές αρχές έπαυσαν την εν λόγω πρακτική, όσον αφορά το σύνολο των εμπορευμάτων προελεύσεως τρίτων χωρών με προορισμό την Ανδόρα.

41 Σε περίπτωση που το αιτούν δικαστήριο αχθεί στην κρίση ότι από τα προεκτεθέντα γεγονότα μπορεί να συναχθεί ότι οι γαλλικές τελωνειακές αρχές διαπίστωσαν, εμμέσως πλην σαφώς, ότι η είσπραξη των τελωνειακών δασμών που εισπράχθηκαν κατά την εισαγωγή εμπορευμάτων από τρίτες χώρες με προορισμό την Ανδόρα ήταν παράνομη, δεδομένου ότι τυχόν αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής δεν συνεπάγεται, αυτή καθεαυτήν, δεσμευτικό έννομο αποτέλεσμα (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 29ης Σεπτεμβρίου 1998, Επιτροπή κατά Γερμανίας, C-191/95, EU:C:1998:441, σκέψη 44), θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι εν λόγω τελωνειακές αρχές προέβησαν «μόνες τους» στη διαπίστωση αυτή, οπότε οι εν λόγω αρχές είχαν την υποχρέωση, προκειμένου να συμμορφωθούν προς το άρθρο 2, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 1430/79, να προβούν αυτεπαγγέλτως στην επιστροφή των επίμαχων τελωνειακών δασμών, εφόσον αυτοί εισπράχθηκαν κατά τα τρία έτη που προηγήθηκαν της διαπίστωσης αυτής.

42 Εάν αποδειχθεί ότι, προκειμένου να προβούν στην επιστροφή των επίμαχων τελωνειακών δασμών, οι γαλλικές τελωνειακές αρχές χρειάζονταν πρόσθετες πληροφορίες, όπως οι εκτιθέμενες στη σκέψη 36 της παρούσας αποφάσεως, οι οποίες δεν βρίσκονταν και ούτε μπορούσαν να βρίσκονται στην κατοχή τους, το αιτούν δικαστήριο θα οφείλει, προκειμένου να κρίνει αν οι αρχές αυτές κακώς παρέλειψαν να συμμορφωθούν προς την απορρέουσα από το άρθρο 2, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, υποχρέωσή τους να προβούν αυτεπαγγέλτως στην επιστροφή, να εξετάσει αν οι εν λόγω αρχές, αφού διαπίστωσαν ότι οι επίμαχοι τελωνειακοί δασμοί είχαν εισπραχθεί παρανόμως, έλαβαν μέτρα τα οποία, χωρίς να είναι δυσανάλογα, ήταν αναγκαία και πρόσφορα για την απόκτηση των πληροφοριών αυτών. Συναφώς, υπό την επιφύλαξη της εκτιμήσεως του αιτούντος δικαστηρίου, διαπιστώνεται πάντως ότι από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο δεν προκύπτει ότι ελήφθησαν τέτοια μέτρα.

43 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 1430/79 έχει την έννοια ότι η ύπαρξη υποχρέωσης για αυτεπάγγελτη επιστροφή τελωνειακών δασμών εκ μέρους εθνικής τελωνειακής αρχής τελεί υπό την προϋπόθεση να έχει διαπιστώσει η εν λόγω αρχή από μόνη της, πριν από την εκπνοή προθεσμίας τριών ετών υπολογιζόμενης από την ημερομηνία βεβαιώσεως του χρέους των εν λόγω δασμών, ότι αυτοί εισπράχθηκαν αχρεωστήτως, η δε διαπίστωση αυτή προϋποθέτει ότι η τελωνειακή αρχή γνωρίζει την ταυτότητα των προσώπων που κατέβαλαν τους εν λόγω δασμούς καθώς και το ποσό που πρέπει να επιστραφεί σε έκαστο εξ αυτών. Όταν η εν λόγω αρχή δεν διαθέτει και ούτε μπορούσε να διαθέτει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες ούτως ώστε να επιστρέψει το ανάλογο ποσό στο πρόσωπο που κατέβαλε τους αχρεωστήτως εισπραχθέντες τελωνειακούς δασμούς ή στα πρόσωπα που υπεισήλθαν στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, οφείλει, προκειμένου να συμμορφωθεί προς την υποχρέωση επιστροφής που υπέχει, να λάβει τα μέτρα τα οποία, χωρίς να είναι δυσανάλογα, είναι αναγκαία και πρόσφορα προκειμένου να αποκτήσει τις πληροφορίες αυτές και να προβεί στην επιστροφή.

Επί των δικαστικών εξόδων

44 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 2, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1430/79 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουλίου 1979, περί της επιστροφής ως αχρεωστήτως εισπραχθέντων ή της διαγραφής χρέους εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3069/86 του Συμβουλίου, της 7ης Οκτωβρίου 1986,

έχει την έννοια ότι:

η ύπαρξη υποχρέωσης για αυτεπάγγελτη επιστροφή τελωνειακών δασμών εκ μέρους εθνικής τελωνειακής αρχής τελεί υπό την προϋπόθεση να έχει διαπιστώσει η εν λόγω αρχή από μόνη της, πριν από την εκπνοή προθεσμίας τριών ετών υπολογιζόμενης από την ημερομηνία βεβαιώσεως του χρέους των εν λόγω δασμών, ότι αυτοί εισπράχθηκαν αχρεωστήτως, η δε διαπίστωση αυτή προϋποθέτει ότι η τελωνειακή αρχή γνωρίζει την ταυτότητα των προσώπων που κατέβαλαν τους εν λόγω δασμούς καθώς και το ποσό που πρέπει να επιστραφεί σε έκαστο εξ αυτών. Όταν η εν λόγω αρχή δεν διαθέτει και ούτε μπορούσε να διαθέτει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες ούτως ώστε να επιστρέψει το ανάλογο ποσό στο πρόσωπο που κατέβαλε τους αχρεωστήτως εισπραχθέντες τελωνειακούς δασμούς ή στα πρόσωπα που υπεισήλθαν στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, οφείλει, προκειμένου να συμμορφωθεί προς την υποχρέωση επιστροφής που υπέχει, να λάβει τα μέτρα τα οποία, χωρίς να είναι δυσανάλογα, είναι αναγκαία και πρόσφορα προκειμένου να αποκτήσει τις πληροφορίες αυτές και να προβεί στην επιστροφή.

(υπογραφές)